

pore, češ da ga je sin, ki je sedaj pri vojakih, z ozirom na njegovo majhno plačo podpiral mesečno z zneskom 120 do 150 K. Za to je navedel priče, resničnost navedbe njegove plače pa je potrdil mestni magistrat. Komisija za preživljanje je prošnjo zavrnila. A. B. se je pritožil na c. kr. upr. sodišče, ki je pritožbi ugodilo in odločbo komisije zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo. Pomanjkljivo postopanje je komisija zagrešila s tem, da ni hotela zaslišati prič, ki jih je pritožnik v svoji pritožbi navedel, ter da v svoji odločbi ni navedla dejstev, na podlagi katerih je prišla do prepričanja, da življenjski obstanek pritožnika ni odvisen od sinove podpore.

PROŠNJE ZA PODPORE.

Člani gostaških družin, nad 8 let stari, dobivajo državne podpore za preživljanje po 1 K 5 vin. na dan. Otroci pod osmim letom so doslej dobivali po 52 vin. Glasom cesarske naredbe z dne 11. maja 1916 gre takim otrokom po 79 vin., ako manj kakor trije člani družine vtejejo polni prispevek. Treba pa je za ono zvišanje prositi, drugače se ne dobi. Pozor!

KONCENTRACIJA ČEŠKIH STRANK.

Koncentracija čeških strank je odložena do jeseni. Glasilo čeških agrarcev »Pravo Venkova« poroča: Iz zanesljivega vira zvemo, da so za sklenitev češko-narodne vzajemnosti, ki naj bi o binkoštnih praznikih s proklamacijo na narod dosegla svoj vrhunec, nastale nove ovire, ker je treba delo za uspešen zaključek nove konsolidacije odložiti do jeseni. Mi to obžalujemo, pripomnimo pa, da se to zgodi samo zaradi zunanjih, ne notranjih razmer, ki bi izvirale iz stvari same. Razmišljalo se je, ali bi se o tej obžalovanju vredni odgoditi po listih priobčilo pojasnilo, ki ga naj sestavi bivši minister dr. Fiedler.

PROFESOR FOERSTER.

Znani ta pedagog je zbudil v Nemčiji precej razburjenja. V švicarski »Friedenswarte« je priobčil članek, v katerem pravi, »kako kratkovidna je vendarle bila vsa slavljena narodna politika kneza Bismarcka in kako jako ji je manjkalo vsake bolj globoke filozofije nemške zgodovine in vsega svetovnega položaja.« Förster je zapisal tudi, da je nova nemška država v nasprotju s sveto rimsko državo nemškega naroda nastala popolnoma iz poganskega duha, namreč »iz čisto nacionalno-sebičnega individualizma, ki je izza renesance zavladal v mišljenju človeštva, ki je v Bismarcku našel svojega genialnega in najbolj doslednega praktika in ki je moral neugnano tirati do katastrofe, kakor vse na svetu, kar hoče na svetu delovati proti duhu krščanske resnice in izkuša proti njej organizirati. Prof. Förster je zapisal tudi še to, da se zna pokazati, da bi bilo treba želeči, naj se nemško cesarstvo zaradi svojih razširjenih državnih nalog enkrat loči od pruske krone in to prepušči kakim drugim linijam Hohenzollernske dinastije. — »Münch. Neueste Nachr.« pišejo, da na Bavarskem nihče ne misli po Försterjevo. Monakovska univerza pa je svojemu profesorju izrekla grajo in pravi, da bo odločno nastopila proti vsakemu poizkusu, ki bi pod učiteljevim plaščem širil take misli med mladino. — Dun. »Reichspost« svetuje pedagogu Försterju, naj poslušata starega pedagoga Sokrata, ki je svetoval, da naj povsod poslušamo strokovnjaka.

LISTEK

† Janez Možina.

Janez Možina, umirovljeni nadučitelj v Krčevini pri Ptujju, je umrl 4. junija t. l. Nagloma padajo mladi junaki v ljutih bojih za miljenko-domovino. Njim se pridružujejo tudi osiveli tovariši, ki jih pokosi sovražna smrt pri najplodovitejšem delu za prosveto našega ljudstva. A tu je padel junak, ki je pol stoletja z rodoljubnim delom izvrševal svojo življenjsko nalogo in v miru užival ter gledal z vedrimi očesi svoje delo. Nagloma je smrt ugrabila to markantno dušo, ki bo zrla z nebeških višin na zmagoslavje našega junškega orožja. Ni mu bilo sojeno, da bi slišal zmagonosno trombo miru! Zvečer se poda sivi starček k počitku, hipna slabost, boleť v srcu — in v hipu se je utrnilo njegovo plodonosno življenje. Počakal je jedva toliko, da sta mu obupajoča soproga in jokajoča hčerka zatisnili utru-

MEMORANDUM NEMŠKIH POŠTARJEV.

»Deutschösterreichische Post« objavlja spomenico, ki so jo izročili zastopniki državne zveze nemških poštarjev min. predsedniku, trgovskemu in finančnemu ministru ter generalnemu poštneemu ravnatelju. Spomenica poudarja, da je stroga uvedba nemškega službenega jezika pri pošti ravno tako potrebna kakor pri železnicah. Zakonito uveljavljanje nemškega državnega jezika bo tudi s pošte odstranilo nepotrebni balast ter omogočilo nov procvit tega važnega državnega zavoda.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Občina Komen s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 1602 K 23 vin.; šolsko vodstvo v Kamni gorici v »Tednu Rdečega križa« 88 K 40 vin.; učenci pripravljavnice v Idriji 32 K 82 vin.; gledališka predstava gojenk učiteljic v Bukovju 200 K; šolske deklice v Brezovici 64 K 40 vin.; v okraju Celje okolica v »Tednu Rdečega križa« 21.712 K 76 vin.; zbirka šolskega vodstva v Borovnici 19 K 76 v.; slovenska ljudska šola v Barkovljah 300 K; slovenska ljudska šola na Vrdeli čisti dohodek šolske priredbe 11. t. m. 250 K; prireditve Narodne šole v Št. Rupertu pri Velikovu 104 K; vodstvo slovenske ljudske šole na Vrdeli zbirko šolske mladine 13 K 10 vin.; v Rihembergu nabrale učiteljice 904 K; skupaj 25.291 K 47 vin. V zadnji številki izkazanih 111.438 K 04 v. Danes izkazanih 25.291 « 47 «
Doslej nabranih 136.729 K 51 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«.
 Za »Rdeči križ« itd. 136.729 K 51 v.
 III. vojno posojilo 272.148 « 69 «
 IV. vojno posojilo 1.034.900 « — «
 Srednje šole 29.704 « 58 «
Končna vsota 1.473.482 K 78 v.

VILKO MAZI:

Poslednji vzdih junaka.

(Enol. prost. Otm. Černetu.)

Juriš! — Ko sem bil na dopustu, me je prosila neka gospa, da bi ji dopovedal vse, kar skriva ta strašna beseda. Videl sem, da jo že ob samem vprašanju obliva zona. Jaz pa sem tako hladno zgenil ustna v odgovor in tako teman pogled sem ji dal, kakor da je smrt sama govorila iz mene. Kako bi mogle uboge besede dopovedati presilno grozoto? —

Moje uboge živce je oglodala tačas zopet cela vrsta strašnih ur. In če bi mi gospa stavila danes isto vprašanje, se mi zdi, da bi se ji še globlje skril v odgovor in da bi kvečjemu dejal: »Gospa, zanimajte se pač za stvar, ki je nobena beseda ne obseže!«

Drveli smo zopet 3. junija popoldne proti sovražni postojanki, kakor je velel ukaz. Človek pozabi samega sebe, dolžnost sama ga tira kakor brezumen stroj.

Tako lepo je sijalo solnce na tisti poslednji rob, ki je še skrival očem bujno beneško ravan. Ali močan sovražnik je tičal gori v skalovju. Bog zna, kako se izteče? — Kdo izmed nas je, ki ga poslegnjič gleda to južno solnce, ki se mu ne bo izpolnila želja, da bi zagledal prekrasno ravan? —

Razpregla se je dolga vrsta z nasajenimi bajoneti. Teren pred nami je bil poln grmičevja in skalovja; vsakdo je moral paziti, da je imel zvezo z levim in desnim sosedom. Tako se je pomikala falanga. Lastna artiljerija in strojne puške so ta čas sekale v sovražno črto. Hipoma vse tiho: naša vrsta je že prispela v zaželjeno višino. Ponekod smo bili zdaj oddaljeni od sovražnih cevi samo par korakov.

Strašen, zverinski krik zažene hkrati cela vrsta. Huraaa! Vse se dvigne v istem trenutku in plane med zadnjimi grmiči, ne meneč se za točo sovražnih krogel, ki se je zdaj usula proti nam. Toda takoj je zopet obmolnilo streljanje. »Signori« so pometali puške od sebe in hiteli mahati z belimi robci, znamenje, da se hočejo podati. Druga izhoda itak niso imeli. Zaradi navpično in silno globoko padajočih sten ni mogel nihče uiti. Kdor se ni takoj podal, je bil pokončan. Ista usoda bi čakala i druge. Čemu nepotrebno krvoprelitje? — Greben je bil v naših rokah, in divna Benečija se nam je razgrnila. Kako hitro so razločile oči Vicenzo in Paduo! Tam so se mirno kopali beli zidovi v popoldanskem solncu. Obljubljena dežela! —

Nekdo mimohitečih me je opozoril, da leži v neposredni bližini ves v krvi neki enoletni prostovoljec našega polka. Hitim v tisto smer, kar so me mogle nesti noge. Morda še ni vse izgubljeno? Kdo je, kdo?

Za grmom je ležal mlad fant in hrbitu, roke in noge vse zvite od smrtne borbe. Toliko, da si je še mogel odpeti obleko. Živordeča kri mu je zalila srajco. Dolg curek je brizgnil tja po skali. Okolo siromaka cela luža še puhteče krvi. Krogla mu je prevrtala srce...

Obraz mu je bil že ves izpremenjen: globoko odprta usta s čisto belim zobnim mesom in jezikom, osteklenele oči, uprte v nebo, izraz grozote v vseh potezah. Roke so bile že skoro oledenele, ali žila je še po malem bila.

Vzdignil sem siromaka in vse sem si prizadel, da bi mu mogel kako pomagati. Zaman! Smrt mu je že utisnila svoj neizbrisni pečat... Klical sem ga, ali ni me več razumel. Ubogi fant!

Tako sem ga držal nekaj trenutkov v naročju. Žila je že čisto omagovala... Hipoma so se mu vzdignile prsi, in rahel vzdih je spolznil po jeziku: poslednji vzdih junaka... Umrl je!

Odvzel sem mu legitimacijski listek: Otmar Černe, enol. prost. poddesetnik, učiteljski čnik. Tovariš mi je torej umrl v rokah, najmlajši tovariš.

Čul sem, da je bil edini sin. Ubogi starši! Ali usoda je neisprosn.

Tam na poslednjem laškem griču smo ga naslednji dan pokopali z vsemi častmi. Skromen križ nosi njegovo ime. Slava in pokoj junaški duši! —

V tej strašni bojni vihri nam je ugrabila smrt dva mlada — najmlajša tovariša. Padla sta na italijanskem bojišču Otmar Černe in Ivan Galič, oba gojenca ljubljanskega učiteljskega. — Polna najlepših nad in idealov, sta se zvesto pripravljala za svoj težki bodoči poklic. A vojna je jima zastavila pot in potisnila v roke orožje. Zapustila sta šolo ter odšla v vrste branilcev naše mile domovine. Na italijanskem bojišču pa ju je dohitela prebrana smrt, ki je ugrabila njihovo mlado, nadepolno življenje. Prvi je padel Otmar Černe, teden dni pozneje pa Ivan Galič. Oba sta bila gojenca III. letnika ljubljans-

skega učiteljskega. To sta prvi žrtvi, ki ju je dalo učiteljske domovini.

Bodi tema mladima slovenskima junakoma ohranjen najblajši spomin!

Sporazum med Nemci in Slovani.

Dr. I. Reinke, član naše gosposke zbornice, se zavzema v berlinskem listu »Tag«, za sporazum med Nemci in Slovani, zakaj to se mu zdi edina pot, ki se more po njej uničiti panslavizem. Članek ima namreč v mislih sporazum s Čehi, Slovenci in Poljaki. Po mnenju avtorja se nudi sedaj Nemcem važna naloga, »da delajo za sporazum z vsemi našimi zapadnimi in južnoslovenskimi sosedi, kakor se je dosegel že z Bolgari, ki se je izobčil celo do prijateljstva.« — Napetost med Nemci na eni in Čehi, Slovenci in Poljaki itd. na drugi strani da se mora odpraviti! Šele potem bo panslavizmu izkopen grob. To delo mora izhajati od Nemcev kot močnejega naroda. Sporazum se mora — tako naglašava Reinke — in v tem naglašanju bi videli mi glavno težo avtorjevih izjav izvesti na prijateljski način na podlagi priznavanja narodne samostojnosti in enakopravnosti Slovanov, ki bo izključevala vsako germanizatorično tendenco in ki pojde za tem, da se v skupnem političnem življenju ustvarja skupen interes! Dr. Reinke zaključuje: »Vkljub vsem obžalovanjem vrednim konfliktom imamo mi Nemci geografično in zgodovinsko prastare stike z zapadnimi Slovani. Pred davnim časom je prišlo do stopljenja na Labi živčih Slovanov z Germani, danes pa gre za mirno in prijateljsko skupno življenje obeh plemen, ki gredo njih življenjski pogoji vidno roko v roki.«

Najzanimivejše v tem članku je naglašanje, ki ga članek polaga Nemcem na srce, da naj namreč opuste vsako germanizatorično tendenco in naj iščejo sporazuma na podlagi priznavanja brezpogojne enakopravnosti. Vsekakor pa priča ta poziv do sorojakov, da dr. Reinke pošteno misli o tem, kar govori in nasvetuje. Ko bi ga le čuli in tudi storili to, kar nasvetuje!

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?*)

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona)

3.

Prehajamo k zadnjemu vprašanju: Kako se določi število učencev, ki je merodajno za ustanovitev nove šole?

Za ustanovitev šole je treba, da je po petletnem povprečju vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Petletno povprečno število otrok dobimo s preprostim računom. Seštetje je treba število učencev v petletnem razdobju in vsoto deliti s 5. Kvocien, ki ga dobimo s to delitvijo, je petletno povprečno število. Ako znaša petletno povprečno število vsaj 40, je treba ustanoviti novo šolo; ako pa je število manjše nego 40, potem po zakonu niso dani pogoji za ustanovitev nove šole.

Število učencev tekom šolskega leta ni vedno enako, temveč se izpreminja. Med letom vstopajo novi učenci in izstopajo učenci, ki so izpolnili šolsko dolžnost ali ki so se preselili v drug kraj. Navadno

ko ga je zaradi neprestanega gospodarstvenega in narodnega delovanja imenovala za svojega častnega občana. Isto je napravilo tamkajšnje »Bralno društvo«.

Jeklen značaj, blagosrčen in miroljuben možakar; ljubili so ga vsi njegovi znanci in prijatelji, a visoko spoštovali njegovi hvaležni sovaščani. Bodi mu lahka domača gruda v Ragoznici!

Poljub.

Opera v dveh dejanjih. Besede Eliške Krasnohorske, uglašil Bedřich Smetana (l. 1876).

Bratski češki narod je 30. maja t. l. praznoval petdesetletni jubilej Bedřich Smetanove najpopularnejše opere »Prodane neveste«. Abrahamovo starost je torej doživela ta povsod priljubljena ljudska opera: doma, v Evropi sploh, in še gledališča za oceanom jo imajo rada v repertoaru... Gledališka dela z notranjo praznoto se pač pozablajo kot moda, le kaj vrednega ostane, dasi staro — vedno

svetje, mlado. Tako je »Prodana nevesta« še vedno rdečih lic: ni se postarala in se nikoli ne bo. — Štridesetletnico svojega rojstva pa praznuje letos drugo, poleg »Prodane neveste« najpriljubljenejše delo Smetanovo, opera »Poljub« (Hubička).

Kratka vsebina nje dejanja je ta-le: Že dlje časa ljubi Luka Palovčičjevo Vendulko. Na pritisk staršev se oženi z drugo, ki kmalu umre in mu zapusti — dete. Po smrti svojih staršev Luke nič ne ovira več; zasubi Vendulko, ki rada s privoljenjem roditeljev usliši njegovo prošnjo. Svatba je gotova reč, zato si da Vendulka prinesiti Lukovo dete: ziblje ga in mu prepeva. Toda zaljubljenca se kmalu spreta: Vendulka odreče Luki poljub, češ, da bi pred poroko kaj takega žalilo spomin njegove pokojne žene. Luka pa ni zadovoljen. Gre v gostilnico, se v jezi napije in ob povratku priredi Vendulki »mačjo podoknico«. Zaradi takega početja je Vendulka užaljena, ne upa si sramu pred ljudmi, ki bi se ji posmehovali. Uteče iz očetovega doma k teti Martinki, ki stanuje za vasjo: rajša živi med pastirji, kot doma prenaša strašno sramoto. Ali obe vroči glavi se počasi ohladita. Ko se Luka stre-